

Osnovna šola III
Murska Sobota
Trstenjakova ulica 73
9000 Murska Sobota
T 02 522 34 40
E o-3.ms@guest.arnes.si

Raziskovalna naloga s področja

Domovinske in državljske kulture in etike

**SPREJETOST OTROK Z AVTIZMOM
MED SEDMOŠOLCI IN DEVETOŠOLCI
OSNOVNIH ŠOL V POMURJU**

Avtorici: Jerca Recek in Tia Lülük, 9. a

Mentorica: Urška Černi, OŠ III Murska Sobota

Somentorica: Jana Nusdorfer Recek, OŠ Gornja Radgona

Murska Sobota, februar 2025

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so nama s svojo strokovnostjo in usmeritvami pomagali pri nastajanju naloge:

- Valentini Golob, pediatrinji in vodji razvojnega centra Papilio,
- Nuši Benko, defektologinji in predsednici komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami enota Murska Sobota,
- zaposlenim na Centru za sluh in govor Maribor: strokovnima delavkama v oddelku otrok z avtizmom, Vandi Radović in Tanji Lozinšek; terapeutki senzorne integracije Kseniji Bruher in logopedinji Mariji Meolic,
- svetovalnima delavkama iz OŠ IV Murska Sobota,
- učiteljicam 1. razreda OŠ III Murska Sobota,
- učiteljicama Branki Jančar in Polonci Štumpf za slogovni pregled naloge in učiteljici Tini Kur za pregled povzetka v angleščini,
- mentoricama Urški Černi in Jani Nusdorfer Recek, ki sta naju naučili metod raziskovalnega dela, zbiranja podatkov ter vsebinskega in tehničnega oblikovanja naloge.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sva raziskovali, kdo so otroci z avtizmom in kako jih prepoznavajo ter sprejemajo sedmošolci in devetošolci pomurskih osnovnih šol. Teoretični del naloge temelji na strokovni literaturi in drugih gradivih, ki se nanašajo na temo raziskovalne naloge. V nalogi so opredeljene značilnosti otrok z avtizmom. Naloga opisuje, v katere vzgojno-izobraževalne programe se otroci z avtizmom vključujejo in kateri strokovni delavci sodelujejo pri obravnavah, terapijah ter poučevanju teh otrok. Zapisano teorijo sva nadgradili tako, da sva v empiričnem delu naloge uporabili kvantitativno (anketa) in kvalitativno metodo raziskovanja (štirje intervjuji s strokovnimi delavci s področja šolstva in zdravstva). Dodani so tudi zapisi lastnih opazovanj otrok z avtizmom v štirih različnih institucijah, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem. Ugotavljava, da ima področje raziskanosti avtizma in obravnave oseb z avtizmom na slovenskih tleh kljub dobrim zakonskim podlagam še veliko vrzeli. Slednje nama omogoča možnost nadaljnjega raziskovanja. Rezultati raziskave so pokazali, da med sedmošolci in devetošolci obstaja določena stopnja prepoznavanja ter sprejetosti otrok z avtizmom.

Ključne besede: otroci z avtizmom, inkluzija, predsodki

ABSTRACT

In our research paper we studied who are the children with autism and how are they recognised and included in general educational programme within the pupils of eight and ninth grades in schools in the region of Prekmurje. The theoretical part of the research paper is based on professional literature with the help of other materials that concern the topic of the research paper. In our work we described the characteristics of children with autism. We describe educational programmes which deal with the inclusion of children with autism, and who are the professional educators that collaborate with treatments, therapies and teaching of these children. We upgraded our theory in the empirical part with the quantitative (questionnaire) and qualitative method of researching, which includes four interviews with professional workers in education and health. Moreover, we added our own records from observations of children with autism in different institutions with educational programmes. We had learned that in the field of autism research and dealing with people with autism there are still a lot of gaps to fill, regardless of some good legal basis that we have in Slovenia. Latter enables us the possibility of further research. The results of our work had shown that there is a certain level of recognition and inclusion of children with autism among pupils of the seventh and ninth grade.

Key words: children with autism, inclusion, prejudice

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge	1
1.2 Predvidena nova spoznanja	2
1.3 Hipoteze	2
1.4 Metode dela	2
2. TEORETIČNI DEL NALOGE	3
2.1 Kdo so otroci s posebnimi potrebami	3
2.2 Otroci z avtističnimi motnjami	4
2.3 Pojavnost avtizma	5
2.4 Stereotipi in predsodki do otrok in oseb z avtizmom	5
2.4.1 Predsodki in stereotipi o avtistih	6
2.5 Izobraževanje otrok z avtizmom v slovenskem šolskem prostoru	7
2.6 Prilagoditve za lažjo vključenost otrok z avtizmom	7
2.7 Celostna obravnava	8
2.8 Inkluzija	9
3. EMPIRIČNI DEL NALOGE	9
3.1 Analiza rezultatov anketnega vprašalnika	9
3.2 Analiza hipotez	19
3.3 Izkušnje po hospitiranju	19
4. ZAKLJUČEK	27
5. VIRI IN LITERATURA	29
6. PRILOGE	VI
6.1 Priloga 1 : Anketni vprašalnik	VI
6.2 Priloga 2: Intervju s strokovno delavko Vando Radović, zaposleno v oddelku gluhih in naglušnih, otrok z govorno-jezikovnimi motnjami in otrok z avtizmom	VIII
6.3 Priloga 3: Intervju z Valentino Golob, dr. med., spec. ped., zaposlena v Razvojni ambulanti Splošne bolnišnice v Murski Soboti in Razvojnem centru Papilio	X
6.4 Priloga 4: Intervju z Nušo Benko, predsednico komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami	XIII
6.5 Priloga 5: Intervju z logopedinjo Marijo Meolic, zaposleno na Centru za sluh in govor Maribor	XV

KAZALO SLIK

Slika 1: Strukturni urnik učencev	20
Slika 2: Strukturni urnik pred izhodom učilnice	20
Slika 3: Domača naloga.....	20
Slika 4: Igra ponavljanja črk, delovni zvezek in zvezek za slovenščino	21
Slika 5: Interaktivna tabla z nalogami in skakanje v obroč z zlogovanjem besed	21
Slika 6: Vibrirna blazina, blazina za ravnotežje in kača za obežitev	22
Slika 7: Bazen z žogicami, vodna postelja in vodna fontana z mehurčki	23
Slika 8: Projektor s slikami in pripomočki za sprostitvev ter umiritev	23
Slika 9: Učilnica 1. in 2. razreda NIS.....	23
Slika 10: Boksarska vreča in učilnica otrok s PP na OŠ IV Murska Sobota	24
Slika 11: Učilnica oddelka otrok z avtizmom.....	25
Slika 12: Soba za senzorno integracijo	26

1. UVOD

Mladi raziskovalki Osnovne šole III Murska Sobota, Jerca Recek in Tia Lülük, sva se odločili, da raziščeva področje poznavanja in razumevanja otrok z avtizmom. Razlog za to je, da sva take učence srečevali na šoli. Opazili sva, da s strani vrstnikov niso razumljeni, zato si želiva, da bi tudi otroci z avtizmom bili sprejeti in vključeni v našo družbo ter okolje tako kot mi.

Ob prebiranju literature in pregledovanju spletnih virov nisva naleteli na primerljivo raziskavo. Najina radovednost naju je gnala k raziskovanju, kako otroke z avtizmom sprejemajo sedmošolci in devetošolci osnovnih šol Pomurja. Obiskali sva različne institucije, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem otrok s posebnimi potrebami. Posebej zanimivo je bilo opazovanje njihovega učnega procesa, metod in aktivnosti, ki jih izvajajo v času pouka in se precej razlikujejo od načina dela, s katerim se tekom šolanja srečujeva sami. Z namenom dodatno raziskati izbrano tematiko, sva opravili intervjuje z različnimi strokovnimi delavci, ki se ukvarjajo s to ciljno skupino otrok.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen naloge je širši javnosti približati avtizem. Pojavnost avtizma je v svetu vse večja in osebe z avtizmom so postale del naše družbe. Želiva, da se jih naučimo sprejemati in v njih ne vidimo samo drugačnosti, ampak predvsem njihove sposobnosti.

Zastavili sva si naslednje cilje:

- s prebiranjem literature in verodostojnih spletnih ter drugih virov razložiti in širši javnosti predstaviti, kaj je avtizem;
- raziskati, kako sedmošolci in devetošolci osnovnih šol v Pomurju prepoznavajo ter sprejemajo otroke z avtizmom;
- v praksi spoznati raznolikost populacije otrok z avtizmom;
- širšo javnost informirati o značilnostih oseb z avtizmom in predvsem zmanjšati predsodke ter stereotipe do te skupine otrok.

1.2 Predvidena nova spoznanja

Predvidevava, da se bova pri svojem raziskovanju naučili:

- metod raziskovalnega dela,
- veliko dejstev o značilnostih oseb z avtizmom,
- kakšna je vključenost in sprejetost otrok z avtizmom med sedmošolci ter devetošolci rednih osnovnih šol Pomurja,
- pozornega spremljanja in pisanja lastnih opažanj,
- iskanja ustrezne literature in rokovanja z viri,
- računalniškega in tehniškega oblikovanja ter zapisovanja raziskovalne naloge.

1.3 Hipoteze

Poleg teoretičnega dela vsebuje raziskovalna naloga tudi empirični del. Zastavili sva si naslednje hipoteze, ki jih bova tekom raziskave potrdili oz. ovrgli.

H1: Polovica anketiranih prepozna pet ali več skupin otrok s posebnimi potrebami.

H2: Polovica anketiranih se še ni srečalo z osebo z avtizmom.

H3: Četrtnina anketiranih pozna značilnosti oseb z avtizmom.

H4: Več kot polovica učencev je pripravljena osebi z avtizmom pomagati.

1.4 Metode dela

Pri raziskovanju sva uporabili različne metode dela. V teoretičnem delu naloge sva raziskovali literaturo in spletne vire s področja izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. Nato sva se poglobili v literaturo, ki opredeljuje otroke z avtizmom in njihovo prepoznavanje. Zanimalo naju je, kdo so strokovnjaki, ki tem otrokom pomagajo.

V empiričnem delu naloge sva se poslužili kvantitativne in kvalitativne metode raziskovanja. Na osnovne šole v Pomurju sva poslali anketni vprašalnik, ki je bil namenjen učencem 7. in 9. razredov. Z vprašalnikom sva želeli ugotoviti, kakšno sta prepoznavanje in sprejetost otrok z

avtizmom v rednih osnovnih šolah. Vprašalnik je oblikovan s spletnim orodjem Ika in sestavljen iz 8 vprašanj izbirnega tipa (glej Priloga 1).

Neposredno delo z otroki z avtizmom sva spoznali na štirih hospitacijah: na dislocirani enoti Centra za sluh in govor Maribor, ki ima svoje prostore na OŠ III Murska Soboti, v oddelku otrok z avtizmom Centra za sluh in govor Maribor, v oddelku posebnega programa in programa osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom na OŠ IV Murska Sobota ter v prvem razredu na OŠ III Murska Sobota. Zapisana opažanja so del naloge (glej Priloge 2–5).

Z različnimi strokovnjaki sva opravili strukturirane intervjuje: s specialno pedagoginjo Vando Radovič, ki je zaposlena na Centru za sluh in govor Maribor, predsednico Komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami Nušo Benko, logopedinjo Marijo Meolic in pediatrijnjo Valentino Golob. Pogovori so bili posneti in nato zapisani.

2. TEORETIČNI DEL NALOGE

2.1 Kdo so otroci s posebnimi potrebami

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) v svojem 2. členu opredeljuje, kdo so otroci s posebnimi potrebami:

- otroci z motnjami v duševnem razvoju,
- slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije,
- gluhi in naglušni otroci,
- otroci z govorno-jezikovnimi motnjami,
- gibalno ovirani otroci,
- dolgotrajno bolni otroci,
- otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja,
- otroci z avtističnimi motnjami ter
- otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Ti otroci potrebujejo:

- a) prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali
- b) prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, 2011).

Za potrebe raziskovalne naloge se natančneje posvečava definiciji otrok z avtističnimi motnjami.

2.2 Otroci z avtističnimi motnjami

Kaj natančno pripelje do avtizma, še vedno ni znano. Pri prebiranju literature sva naleteli na različne besedne zveze: avtizem, spekter avtističnih motenj, avtistična motnja, Aspergerjev sindrom. V nalogi uporabljava besedo avtizem.

Avtizem je vseživljenjska razvojna motnja, ki prizadene možgane pri procesiranju informacij. Pojavlja se v različnih stopnjah težavnosti – je del spektra, ki ga imenujemo **motnje avtističnega spektra** (MAS). Beseda spekter pomeni, čeprav imajo vse osebe z avtizmom težave na treh glavnih področjih, se le te pri vsakem posamezniku izražajo drugače. Nekateri ljudje z avtizmom so sposobni živeti relativno »normano« življenje, spet drugi potrebujejo vse življenje strokovno pomoč (Kaj je avtizem, b. d).

Otroci z avtističnimi motnjami izkazujejo primanjkljaje, ovire oz. motnje na področjih:

- **socialne komunikacije in interakcije**, ki se kažejo kot težave v verbalni in neverbalni komunikaciji, socialno čustvenih izmenjavah, pri vzpostavljanju socialnih odnosov, njihovem razumevanju in vzdrževanju;
- **vedenja, interesov in aktivnosti**, ki se kažejo kot ponavljajoča in stereotipna gibanja, uporaba predmetov na neobičajen in vedno enak način, stereotipen in ponavljajoč govor;
- **rigidnost v mišljenju in vedenju**, nagnjenost k rutinam in ritualom, preokupiranost z interesnim področjem, ki je lahko neobičajno ali kot neobičajni odzivi na senzorne dražljaje (Rogič Ožek, 2015, str. 36).

Primanjkljaji se pokažejo v zgodnjem otroštvu in pomembno vplivajo na delovanje na socialnem, izobraževalnem in drugih pomembnih področjih otrokovega trenutnega delovanja (prav tam).

Poleg opisanih primanjkljajev se otroci z avtizmom srečujejo tudi:

- a) z odvisnostjo od rutine;
- b) s senzorno preobčutljivostjo: posameznik je lahko preobčutljiv ali premalo občutljiv na dražljaje. Občutljivost se lahko nanaša na eno ali več čutil (vid, zvok, vonj, okus, dotik);
- c) s posebnimi interesi, s katerimi so otroci z avtizmom okupirani in se od otroka do otroka razlikujejo: npr. vlaki, računalniki, vrtenje, risanje, glasba idr.;
- d) z učnimi težavami: ker je avtizem pri vsakem posamezniku drugačen, lahko imajo ljudje z avtizmom različne stopnje težav pri učenju. To pomeni, da bodo nekateri lahko živeli samostojno in potrebovali le podporo, drugi pa bodo potrebovali strokovno pomoč;
- e) z drugimi pridruženimi motnjami: pomanjkljiva pozornost in hiperaktivnost, primanjkljaji na posameznih področjih učenja itd. (Kaj je avtizem, b. d.).

2.3 Pojavnost avtizma

Pogostost avtizma je v zadnjih dveh desetletjih narasla za več kot desetkrat, kar jo uvršča med najhitreje naraščajočo razvojno motnjo, saj gre za več kot 1 % populacije (Splošno o avtizmu, b. d.).

V Sloveniji se natančne baze podatkov ne vodi. Sklepamo lahko, da je glede na te podatke v Sloveniji okrog 20.000 oseb z avtizmom. Kot večina razvojnih motenj je tudi avtizem pogostejši pri dečkih kot pri deklicah (Pojavnost avtizma, b. d.).

2.4 Stereotipi in predsodki do otrok in oseb z avtizmom

Zaradi posebnosti obstajajo do otrok in oseb z avtizmom določeni predsodki in stereotipi. Zato v nadaljevanju najprej definirava ta dva pojma, nato pa predstaviva stereotipe in predsodke, ki so povezani s to ciljno skupino.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (v nadaljevanju SSKJ) opredeljuje predsodek kot *ustaljena ali pogosto ponavljajoča se oblika česa; obrazec, vzorec* (Predsodek, 2025).

Ganna Mahmoud idr. (2024) zapišejo, da je predsodek negativna oblika obnašanja do nekoga brez neutemeljenega razloga. Predsodki so večinoma negativni in lahko za dolgo časa ostanejo v nas, zato se lahko zaupanje v skupnosti razdre.

Nadalje Ganna Mahmoud idr. (2024) o stereotipu zapišejo, da je stereotip poenostavljena predstava o posamezniku, določeni skupini ali ideji. Lahko je negativen ali pozitiven stereotip. Pozitivna čustva v nas vzbudijo pozitivni stereotipi, negativna pa negativni stereotipi.

V SSKJ najdemo naslednjo opredelitev stereotipa: *negativen, odklonilen odnos do koga ali česa, neodvisen od izkustva* (Stereotip, 2025).

2.4.1 Predsodki in stereotipi o avtistih

- Osebe z avtizmom si ne želijo družbe (to dejstvo ne drži, saj si želijo družbe, vendar v manjši meri ali na drugačen način).
- Otroci z avtizmom so geniji.
- Otroci z avtizmom so razvajeni.
- Starši jih ne znajo vzgojiti.
- Otroci z avtizmom ne znajo govoriti.
- Takšen je, ker ga mama ni imela rada (Rižnar, 2024).

Za še bolj nazorno predstavo nadalje po Werdonig (2017) povzemava, kaj avtizem ni:

- **Ni** nevzgojenost oz. slabo vedenje.
- **Ni** duševna manjrazvitost.
- **Ni** genialnost.
- **Ni** posledica slabega starševstva.
- **Ni** vezan na določene socialne skupine.
- **Ni** dokazljiv z medicinskimi parametri.
- **Ni** ozdravljiv (prav tam).

Avtizem je:

- področje z veliko neznankami,
- motnja, ki ima svoj vzrok v drugačnem delovanju možganov,
- genetskega izvora,

- pogosteje diagnosticiran pri dečkih,
- problem interakcije (prav tam).

2.5 Izobraževanje otrok z avtizmom v slovenskem šolskem prostoru

Otroci z avtizmom se glede na stopnjo motnje in primanjkljajev vključujejo v različne osnovnošolske programe:

- redni osnovnošolski program,
- program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo,
- prilagojen program za otroke z avtističnimi motnjami z enakovrednim izobrazbenim standardom,
- prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom,
- posebni program vzgoje in izobraževanja (Marinič, 2024).

Za lažje razumevanje funkcioniranja otrok z avtizmom in njihovo različnost sva obiskali različne ustanove, ki izvajajo vse od naštetih programov. Obiskali sva OŠ IV Murska Sobota, Center za sluh in govor Maribor ter Center za sluh in govor Maribor z dislocirano enoto v Murski Soboti. Tudi na šoli, ki jo sami obiskujeva, sva redno na hodnikih srečevali nekaj učencev z avtizmom. Obiskali sva pouk v enem izmed razredov in opazovali funkcioniranje učenca. Več o tem je zapisano v poglavju *Izkušnje po hospitiranju*.

2.6 Prilagoditve za lažjo vključenost otrok z avtizmom

Da lahko ti otroci funkcionirajo znotraj pouka in tudi sicer, nujno potrebujejo prilagoditve. Prilagoditve so odvisne tudi od tega, katere vrste programa otrok obiskuje. Ker sva obiskali različne programe, v nadaljevanju opisujeva tudi različne prilagoditve.

- Prostor za umik (zaradi prenatrpanosti s senzoričnimi informacijami).
- Stole obložimo s filcem (da ublažimo hrup pri učencih občutljivih na hrup).
- Fluorescentne žarnice zamenjamo z drugo barvo svetlobe (za učence, ki so občutljivi na svetlobo).
- Izogibanje prostorom z močnimi vonjavami (za učence občutljive na vonj).
- Vizualno označevanje prostora.
- Stalen prostor za urnik.
- Stalen prostor za potrebščine.

- Bližina učitelja.
- Fizične pregrade od drugih, v primeru, ko je dražljajev preveč.
- Peščena ura za jasno razmejitev trajanja neke dejavnosti.
- Slikovni urnik.
- Plastelin, žogice in drugi predmeti za stiskanje.
- Zvezek s prilagojenim črtovjem, nastavki za pisala.
- Sistem nagrajevanja z žetoniranjem.
- Več časa za sprejemanje in obdelavo informacij znotraj pouka (Rogič Ožek, 2019).

2.7 Celostna obravnava

Poleg usmeritve v ustrezní program vzgoje in izobraževanja je za otroke z avtizmom pomembno, da so vključeni v tako imenovano celostno obravnavo. To pomeni, da osebo obravnavajo različni strokovnjaki:

- pediater,
- pedopsihiater,
- psiholog,
- logoped,
- terapevt senzorne integracije,
- delovni terapevt,
- specialni in rehabilitacijski pedagog.

Da sva lažje razumeli, kako to v praksi poteka, sva opravili intervjuje s pediatrinjo, logopedinjo in specialno pedagoginjo. Intervjuji so priloga raziskovalne naloge (glej Priloga 2–5).

Opravili sva hospitacijo v oddelku otrok z avtizmom na Centru za sluh in govor Maribor ter si ogledali izvedbo terapije senzorne integracije. Izvedli sva hospitacijo pouka na dislocirani enoti CSGM v Murski Soboti, v oddelku otrok z govorno-jezikovnimi motnjami. Obiskali sva dva oddelka otrok na OŠ IV Murska Sobota (oddelek z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program) ter hospitirali pouk v redni OŠ na OŠ III Murska Sobota.

2.8 Inkluzija

Vključevanje otrok strokovnjaki imenujejo »inkluzivno izobraževanje«, kar pomeni, da se vsi učenci, ne glede na njihove sposobnosti in spretnosti, učijo skupaj v istih šolah.

Inkluzija predstavlja preureditev celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema, tako da upošteva potrebe učencev. Cilj je aktivno pomagati in nuditi pomoč učencem s posebnimi potrebami v rednem razredu osnovne šole. Otrok je v inkluziji deležen strokovne pomoči v razredu (Schmidt, 2001). Inkluzija pomeni proces sprejemanja in odzivanja na različnost potreb otrok, mladostnikov in odraslih preko poučevanja ter participacije pri učenju in zmanjševanju izključevanja pri in znotraj vzgoje in izobraževanja (Opara, 2012).

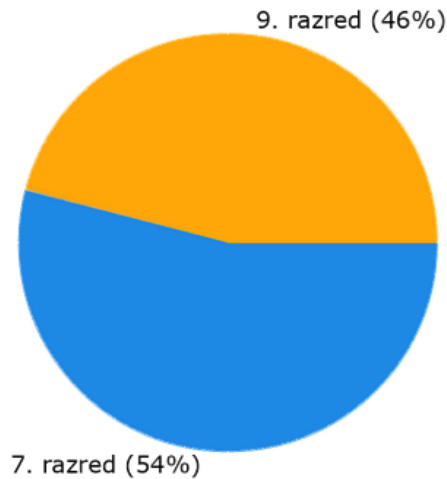
Z inkluzijo torej želimo, da se razume in sprejema drugačne učence v večinskih šolah.

3. EMPIRIČNI DEL NALOGE

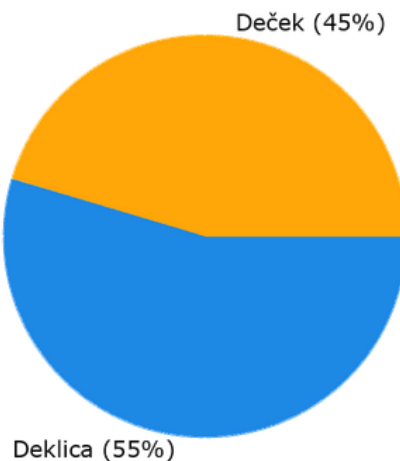
V empiričnem delu sva na osnovne šole v Pomurju poslali anketni vprašalnik, ki je bil namenjen učencem 7. in 9. razredov. Z vprašalnikom sva želeli ugotoviti, kakšna sta prepoznavanje in sprejetost otrok z avtizmom v rednih osnovnih šolah. Vprašalnik je oblikovan s spletnim orodjem Ika in sestavljen iz 8 vprašanj izbirnega tipa.

3.1 Analiza rezultatov anketnega vprašalnika

Vprašalnik je izpolnjevalo 463 učencev 7. in 9. razredov osnovnih šol v Pomurju (N = 463). Graf 1 prikazuje, da je anketni vprašalnik izpolnjevalo 54 % učencev 7. razreda in 46 % učencev 9. razreda.

Graf 1: Delež anketiranih glede na razred

V anketi je tako sodelovalo 8 % več učencev 7. razredov.

Graf 2: Delež anketiranih glede na spol

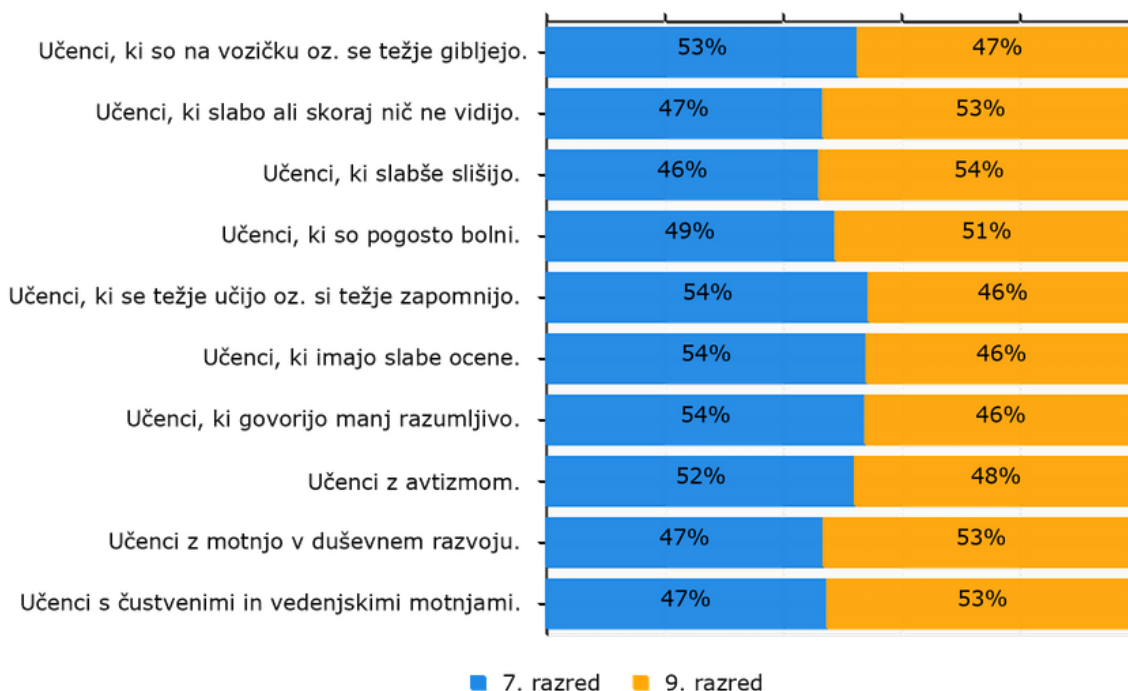
Kot je razvidno iz grafa 2, je v raziskavi sodelovalo 10 % več deklic kot dečkov.

V nadaljevanju sledijo predstavitve rezultatov po posameznih vprašanjih.

Pri prvem vprašanju naju je zanimalo, če anketiranci prepoznajo osebe s posebnimi potrebami. Izbirali so med naborom različnih skupin. Vprašanje se je glasilo: *Kdo so po tvojem mnenju učenci s posebnimi potrebami?*

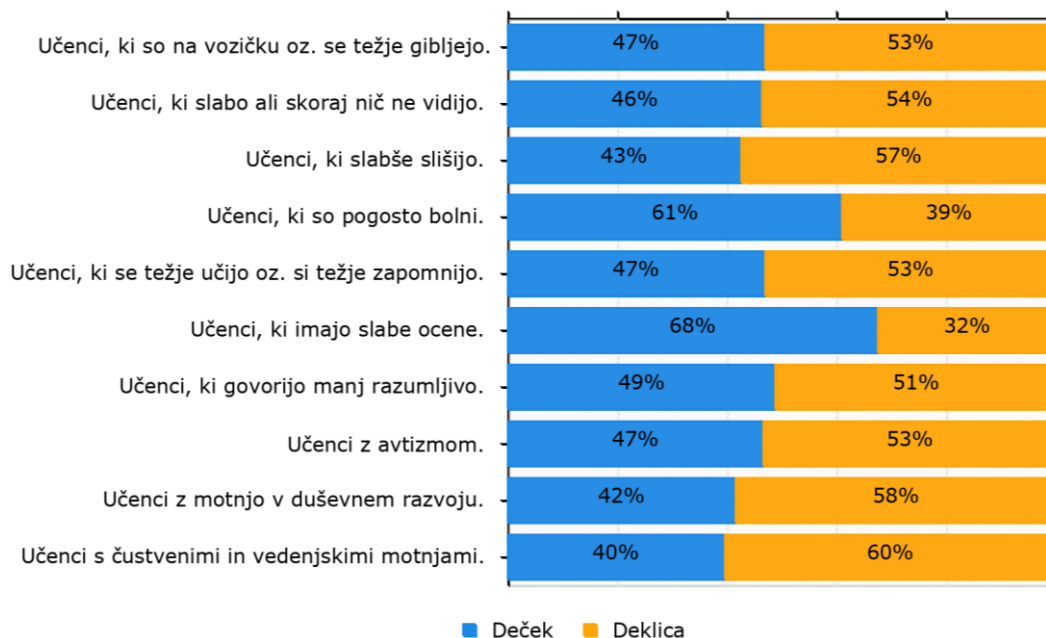
Graf 3: Mnenje vseh anketirancev, kdo so učenci s posebnimi potrebami

Z grafa 3 je razvidno, da so učenci 7. in 9. razredov skupaj prepoznali učence z avtizmom kot skupino oseb s posebnimi potrebami, saj so jih prepoznali v kar 77 %. Zanimiv se nama je zdel podatek, da učence, ki imajo slabe ocene v zelo malem deležu prepoznavajo kot osebe s posebnimi potrebami.

Graf 4: Mnenje učencev 7. in 9. razreda, kdo so učenci s posebnimi potrebami

Iz grafa 4 lahko razberemo, da učenci 7. in 9. razredov v približno enakem deležu prepoznajo učence s posebnimi potrebami.

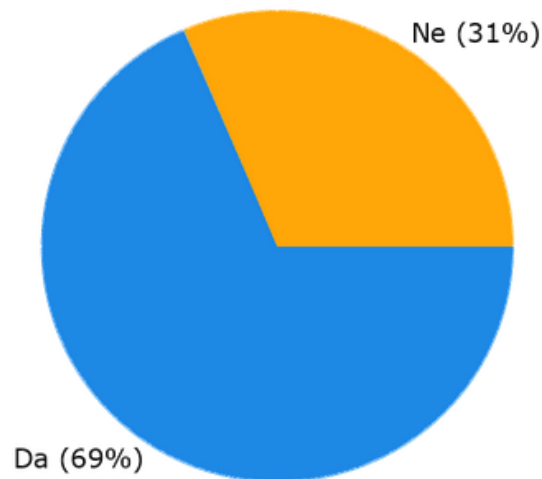
Graf 5: Mnenje deklic in dečkov, kdo so učenci s posebnimi potrebami

Najbolj nama je bilo zanimivo, da dečki v kar 68 % prepoznajo kot učence s posebnimi potrebami učence, ki imajo slabe ocene in učence, ki so pogosto bolni (61 %). Medtem ko deklice prepoznajo kot osebe s posebnimi potrebami učence s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (60 %), učence z motnjami v duševnem razvoju (58 %) in učence, ki slabše slišijo (57 %). Iz podatkov opazava, da imajo deklice bolj razvit čut za prepoznavanje učencev s posebnimi potrebami.

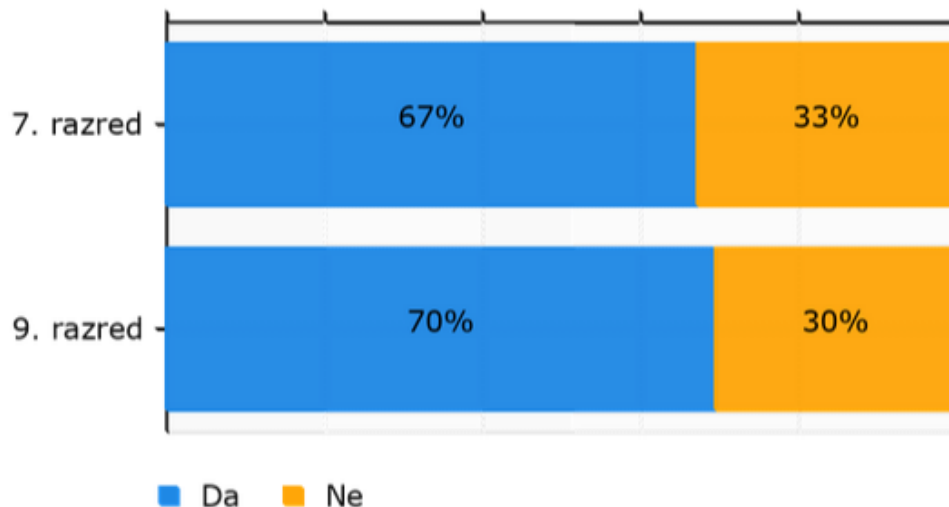
Pri drugem vprašanju naju je zanimalo, če so učenci 7. in 9. razredov že imeli stik z otrokom z avtizmom. Vprašanje se je glasilo: *Ali si se že kdaj srečal s takim učencem?*

Graf 6: Ali si se že kdaj srečal z otrokom z avtizmom?

Graf 6 nam prikazuje, da se 31 % učencev, ki so reševali anketo, še ni srečalo z otrokom z avtizmom.

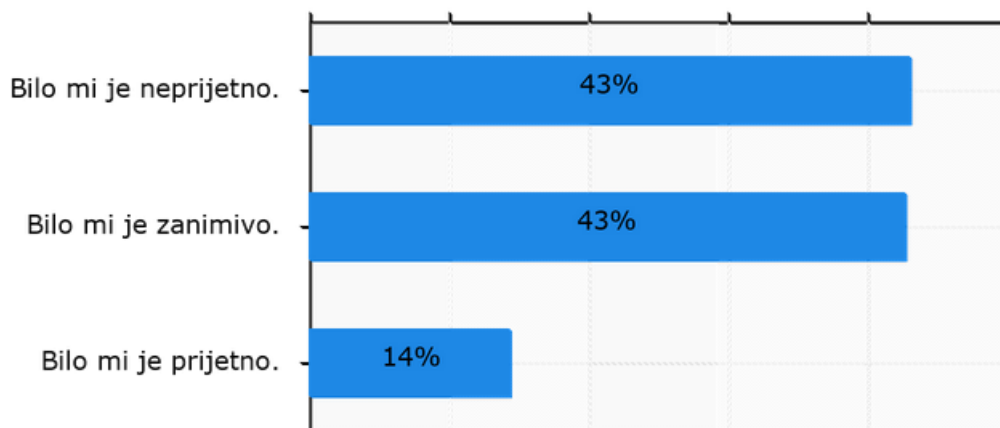
Graf 7: Srečanje z otrokom z avtizmom pri učencih 7. in 9. razredov

Iz grafa 7 je razvidno, da se je 67 % učencev 7. razredov in 70 % učencev 9. razredov že srečalo z učencem z avtizmom.

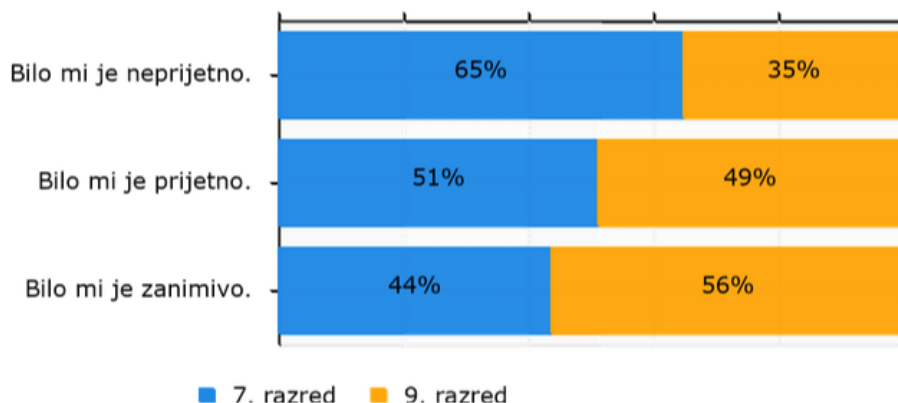
Pri tretjem vprašanju naju je zanimalo, kako so se učenci, ki so se z učencem z avtizmom že srečali, počutili v njegovi družbi. Vprašanje se je glasilo: *Kako si se počutil v njegovi družbi?*

Graf 8: Občutki ob srečanju z otrokom z avtizmom

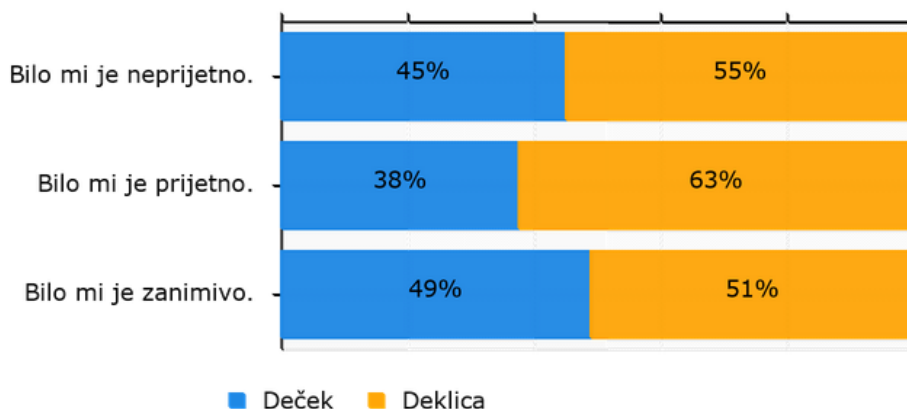

Učencem 7. in 9. razredov je bilo v enaki meri neprijetno in zanimivo, ko so bili v družbi učenca z avtizmom. Iz tega sklepava, da imajo učenci nekakšen zadržek ali morda celo predsodek do teh oseb, saj jih je samo 14 % odgovorilo, da jim je bilo v njihovi družbi prijetno. Ostali so izrazili neprijetno počutje oz. jim je bilo zanimivo. Beseda zanimivo lahko ima pozitiven ali negativen predznak, ki pa ga ne moreva določiti. Odgovori nama potrjujejo, da je več osebam bilo neprijetno kakor prijetno v družbi otroka z avtizmom.

Graf 9: Občutki učencev 7. in 9. razredov ob srečanju z otrokom z avtizmom

Graf 9 nam prikazuje, da so se učenci 7. razredov v veliko večjem deležu počutili neprijetno (65 %) kot učenci 9. razredov (35 %). Delež učencev 7. in 9. razredov, ki so se ob srečanju z otrokom z avtizmom počutili prijetno, je skoraj enak (51 % učencev 7. razredov in 49 % učencev 9. razredov). Odstopa le delež devetošolcev, ki jim je bilo ob srečanju zanimivo (56 %).

Graf 10: Primerjava občutkov ob srečanju z otrokom z avtizmom po spolu

Zanimiva je primerjava občutkov pri srečanju z otrokom z avtizmom po spolu. Dečkom je bilo v manjši meri neprijetno (45 %), deklicam pa je bilo v večji meri prijetno (63 %). Da je bilo srečanje zanimivo, ocenjujeta oba spola v približno enakem deležu (49 % dečki in 51 % deklice).

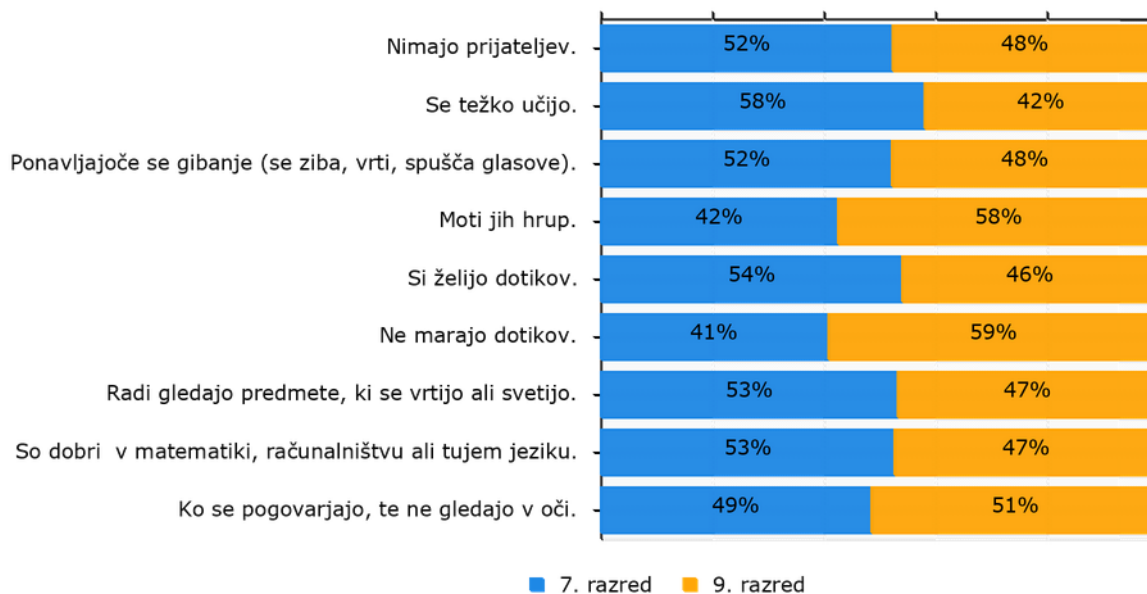
Pri četrtem vprašanju sva učence 7. in 9. razredov spraševali, kaj je po njihovem mnenju značilno za učence z avtizmom. Vprašanje je bilo naslednje: *Kaj je po tvojem mnenju značilno za osebe z avtizmom?*

Graf 11: Značilnosti oseb z avtizmom po mnenju vseh anketirancev skupaj

V deležu kar 69 % so vsi anketiranci skupaj prepoznali kot značilnost otrok z avtizmom ponavljajoče se gibanje. Kot zanimivo ocenjujeva, da anketiranci menijo, da se otroci z

avtizmom težko učijo. To je za učence z avtizmom sicer značilno, vendar ne kot najbolj tipičen primanjkljaj.

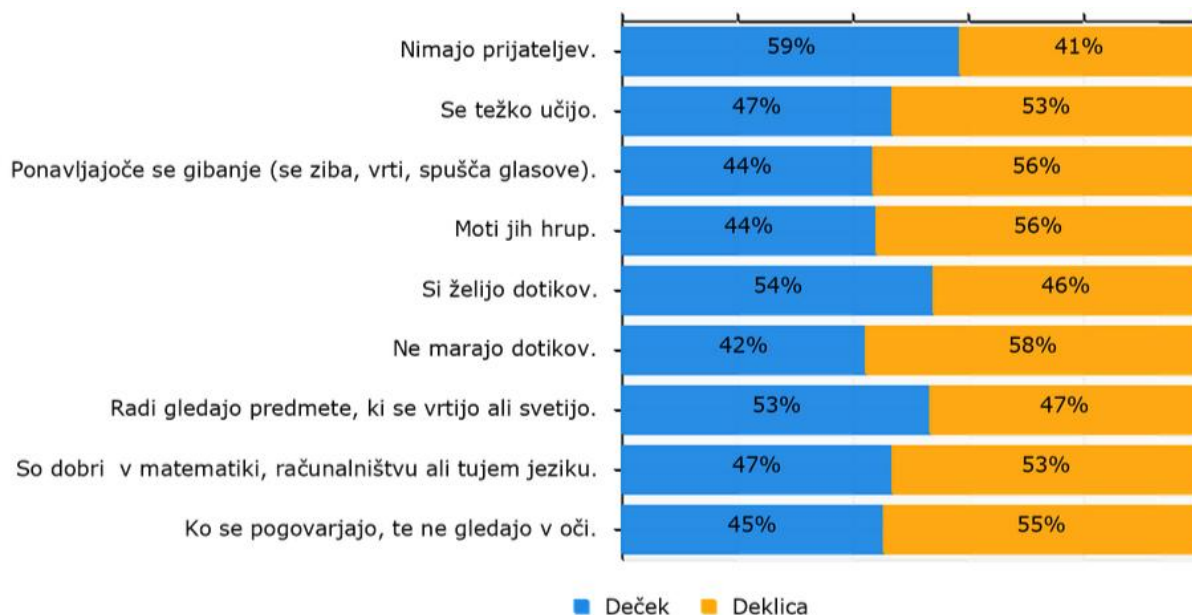
Graf 12: Značilnosti otrok z avtizmom po mnenju učencev 7. in 9. razreda

Učenci 7. razredov v največjem deležu menijo, da je za otroke z avtizmom značilno, da se težko učijo (58 %). V deležu 53 % menijo, da radi gledajo predmete, ki se vrtijo in so dobri v matematiki, računalništvu ter tujem jeziku. Za najmanj tipično značilnost otrok z avtizmom menijo, da ne marajo dotikov (41 %).

Učenci 9. razredov v največjem deležu menijo, da je za otroke z avtizmom značilno, da ne marajo dotikov (59 %), sledi jim, da jih moti hrup (58 %). Kot najmanj tipično značilnost so izbrali, da se težko učijo (42 %).

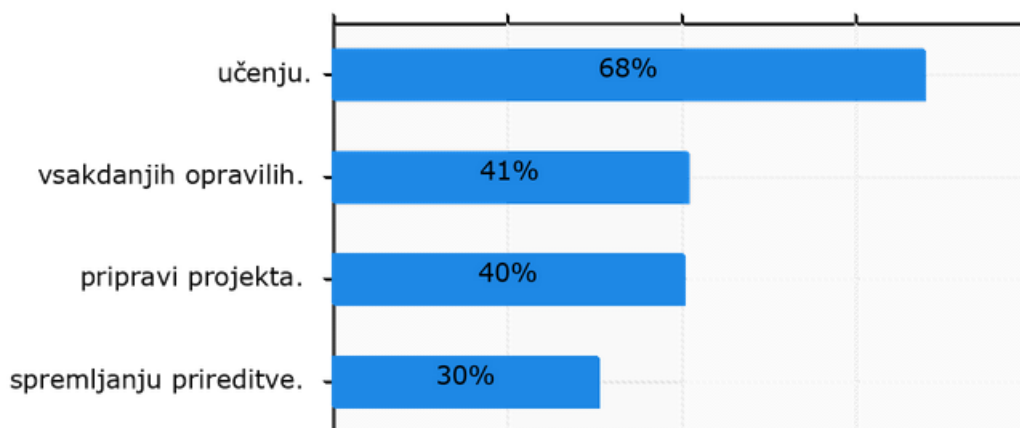
Graf 13: Značilnosti oseb z avtizmom glede na mnenje deklic in dečkov

Po mnenju dečkov je kot najbolj tipična značilnost otrok z avtizmom to, da nimajo prijateljev (59 %). Na tem mestu se nam pokaže neko stereotipno prepričanje o prijateljstvu. Kot najmanj tipično značilnost so dečki izbrali, da ne marajo dotikov (42 %). V nasprotju z dečki deklice v 58 % menijo, da otroci z avtizmom ne marajo dotikov.

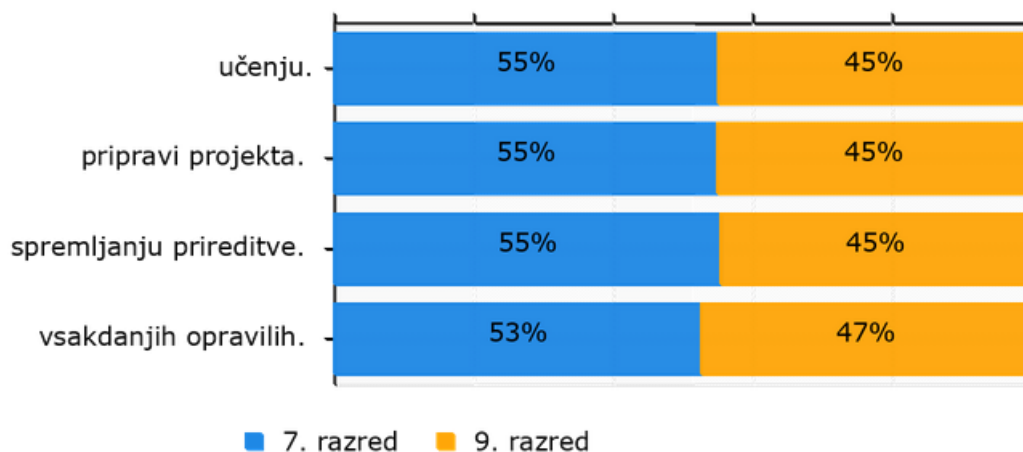
Pri petem vprašanju naju je zanimalo, ali so anketiranci pripravljeni pomagati osebi z avtizmom pri različnih dejavnostih. Vprašanje se je glasilo: *Si učencu z avtizmom pripravljen pomagati pri ...?*

Graf 14: Pripravljenost pomagati otroku z avtizmom

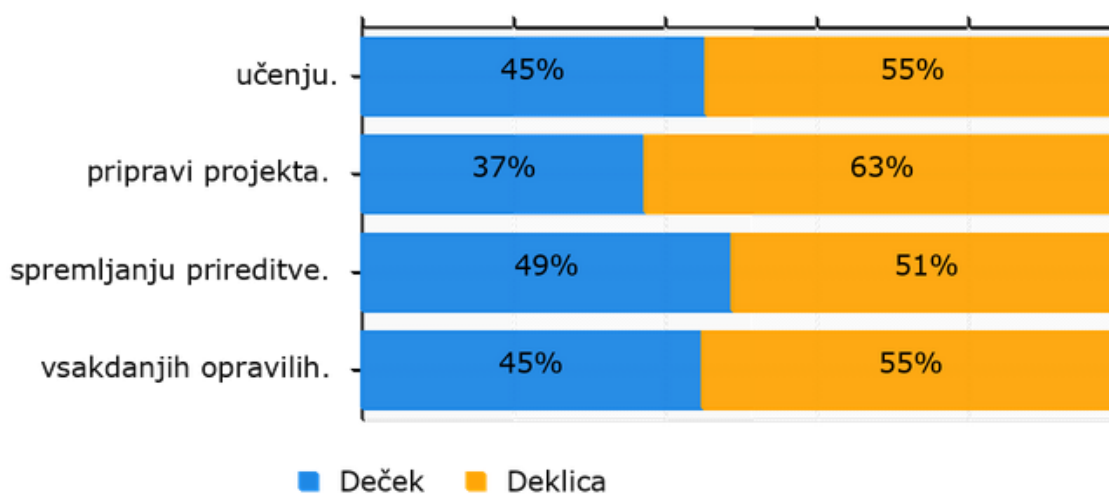
Iz grafa 14 je razvidno, da je kar 68 % anketirancev pripravljeno pomagati otroku z avtizmom pri učenju. Le 30 % je takih, ki bi ga spremljali na prireditve.

Graf 15: Pripravljenost pomagati otroku z avtizmom glede na mnenje učencev 7. in 9. razredov

V kolikšni meri so učenci 7. in 9. razredov pripravljeni pomagati otroku z avtizmom pri različnih aktivnostih, je približno enakomerno porazdeljena. Sedmošolci so v enaki meri pripravljeni pomagati tako pri učenju, kot pri pripravi projekta in spremljanju prireditve. Učenci 9. razredov pa so v največji meri pripravljeni pomagati pri vsakdanjih opravilih.

Graf 16: Pripravljenost pomagati otroku z avtizmom glede na mnenje dečkov in deklic

Graf 16 nazorno prikazuje, da so deklice bistveno bolj pripravljene pomagati otroku z avtizmom pri vseh naštetih opravilih: pripravi projekta, učenju in vsakdanjih opravilih ter spremljanju prireditve.

3.2 Analiza hipotez

Po analizi anketnega vprašalnika lahko potrdimo tri hipoteze, ovržemo pa eno.

H1: Polovica anketiranih prepozna pet ali več skupin otrok s posebnimi potrebami – potrdimo.

Hipotezo lahko potrdimo, saj več kot polovica anketiranih prepozna pet ali več skupin otrok s posebnimi potrebami. V največjem deležu prepoznavajo učence z avtizmom, učence, ki so na vozičku, učence z motnjo v duševnem razvoju, učence s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, učence, ki se težje učijo oz. si težje zapomnijo.

H2: Polovica anketiranih se še ni srečala z osebo z avtizmom – ovržemo.

Iz anketnega vprašalnika je razvidno, da se le 31 % vprašanih še ni srečalo z otrokom z avtizmom. Od tega je 33 % učencev 7. razredov in 30 % učencev 9. razredov.

H3: Četrtnina anketiranih pozna značilnosti oseb z avtizmom – potrdimo.

Značilnosti otrok z avtizmom prepozna četrtnina in več anketirancev.

H4: Več kot polovica učencev je pripravljena osebi z avtizmom pomagati – potrdimo.

Odgovori so pokazali, da je kar 68 % anketirancev pripravljenih pomagati otroku z avtizmom pri učenju. Le 30 % je takih, ki bi ga spremljali na prireditvah.

3.3 Izkušnje po hospitiranju

Hospitacija 1: Center za sluh in govor Maribor, enota Murska Sobota

Dne, 4. 2. 2025, ob 8. uri, sva hospitirali v oddelku Centra za sluh in govor Maribor (v nadaljevanju CSG), enota Murska Sobota. Hospitirali sva v oddelku otrok z govorno-jezikovnimi motnjami. Učenci, vključeni v ta oddelek, obiskujejo osnovno šolo, ki izvaja program z enakovrednim izobrazbenim standardom.

Opazovali sva potek pouka z učenci. Že na začetku so bili učenci presenečeni, da sta v razredu dve novi osebi, zato jim je morala učiteljica razložiti, kdo sva in s kakšnim namenom sva prišli.

Dejavnosti so začeli v jutranjem krogu, ki potekajo po TEACCH metodi (strukturni urnik s sličicami).

Slika 1: Strukturni urnik učencev. (Recek, 2025)

Slika 2: Strukturni urnik pred izhodom učilnice. (Recek, 2025)

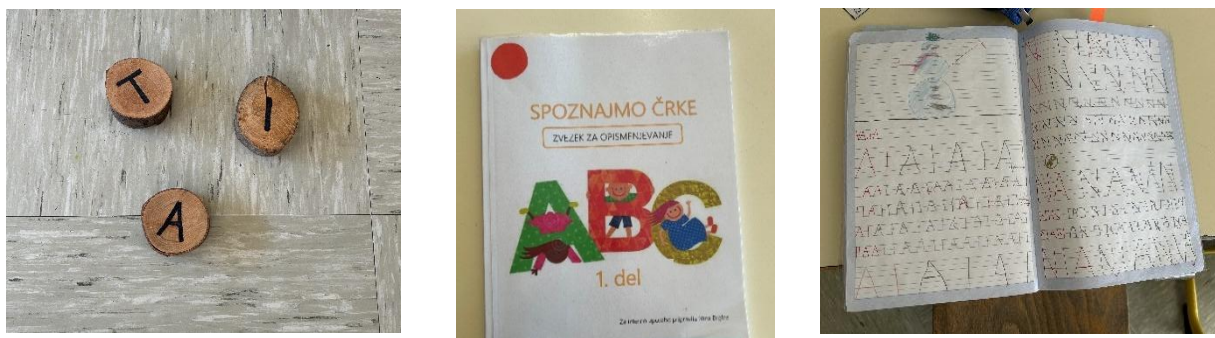
Na njihovem strukturnem urniku je bila sličica s hrano, po kateri so prepoznali, da je čas za malico in takrat pogledali tudi jedilnik. Dežurni učenec je na urnik zalepil sličico, ki je prikazovala umivanje rok in učenci so vedeli, da si morajo umiti roke. Ko so si jih umili, sta izbrani učenec in spremljevalna učiteljica odšla v jedilnico po malico, medtem pa so si drugi pripravili mizo. Po opravljeni malici so si umili zobe in pospravili svoje mize.

Ob najinem prihodu je eden od učencev vzela tableto, ki mu pomaga, da je čez dan umirjen. Njegova mirnost je trajala približno do 11. ure, ko je zopet postal nemiren. Izbrani dežurni učenec je povedal vse o današnjem dnevu s pomočjo sličic (ime dneva, vreme, letni čas), s tem je vadil svoj govor in zlogovanje, pri čemer mu je pomagala ena izmed učiteljic. Preverili so tudi domačo nalogo, ki so jo vsi uspešno opravili: narisati so morali knjižnega junaka iz zgodbe, ki so jo spoznavali.

Slika 3: Domača naloga. (Recek, 2025)

Sledil je pouk slovenščine (predmete imajo označene z barvami, da si jih lažje zapomnijo, npr. slovenščina - rdeča pika), kjer so ponovili črke, ki so se jih naučili v preteklih tednih. Ponavljali so tako, da je učiteljica v torbi imela lesene podstavke s črkami, ki so jih že spoznali in črko T, ki so jo spoznali na novo. Iz torbe so izvlekli eno izmed črk in jo nato poimenovali. Prav tako so ponavljali z gibi in deklamacijami. Za domačo nalogo so dobili, da doma vadijo zapis črke T.

Slika 4: Igra ponavljanja črk, delovni zvezek in zvezek za slovenščino. (Recek, 2025)

Po urniku je sledila športna vzgoja, ki so se je udeležili z učenci iz rednega programa osnovne šole. Za njih je gibanje zelo pomembno tudi pri učenju, kjer uporabljajo govorno-ritmične in glasbeno-ritmične simulacije. Otroci so bili gibalno spretni in se družili s svojimi vrstniki. Pri športu sva opazovali tudi učenca, ki je višje funkcionalni avtist in obiskuje redni program osnovne šole.

Po športni vzgoji so se odpravili iz učilnic, kjer so se preoblekli in nadaljevali s poukom računalništva, kjer so s pomočjo interaktivne table reševali naloge slovenščine in pri tem skakali v obroč, odvisno od števila črk v besedi. Opazili sva, da so se tu zelo zabavali.

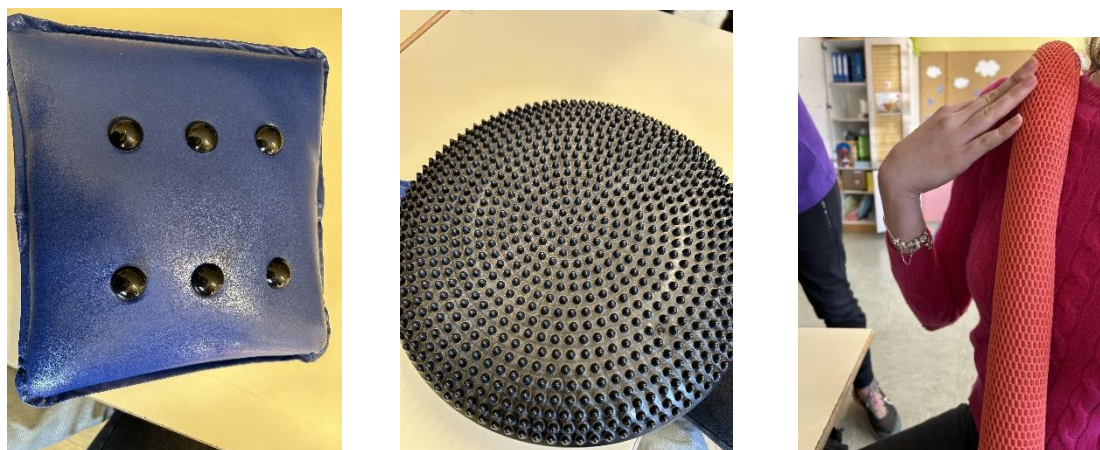

Slika 5: Interaktivna tabla z nalogami in skakanje v obroč z zlogovanjem besed. (Recek, 2025)

Specialna pedagoginja nama je razložila, katere metode uporabljajo pri učenju. Pomembno je, da to vsak dan ponavljajo v šoli in tudi doma s starši. Pouk je potekal z uporabo različnih metod, saj si tako lažje zapomnijo.

Zanimivo je bilo, kako jih poskušajo naučiti izraziti prošnjo in zahtevo ter kako spodbujajo očesni kontakt. Skratka stvari, ki so za nevrotipične učence spontane. Delo je usmerjeno tudi v slušno in vidno zaznavanje.

Za nemirne učence imajo različne pripomočke, ki jih pomirijo in potem lažje sodelujejo pri pouku.

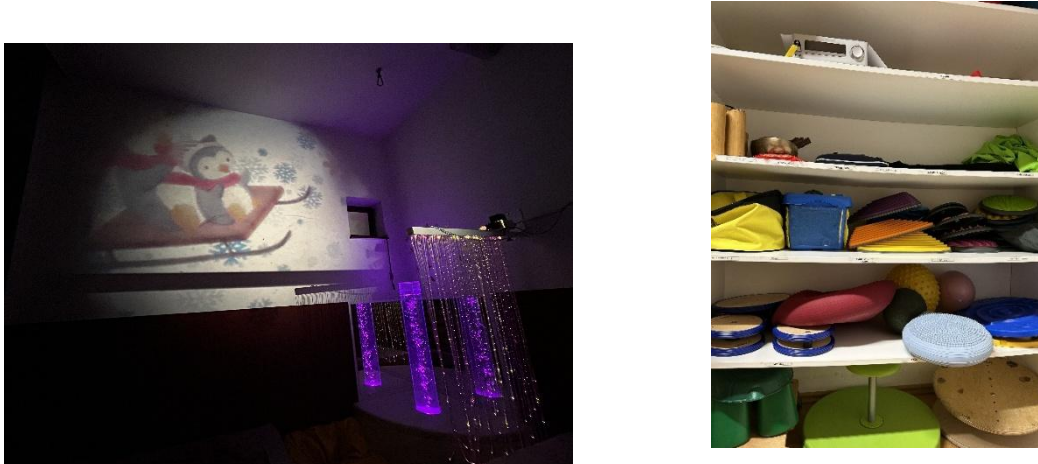
Slika 6: Vibrirna blazina, blazina za ravnotežje in kača za obtežitev. (Recek, 2025)

Hospitacija 2: Osnovna šola IV Murska Sobota, prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program

V ponedeljek, 10. 2. 2025, sva obiskali Osnovno šolo IV Murska Sobota. Najprej sva si ogledali senzorno sobo. To je soba za sprostitev, v kateri je bazen napolnjen s plastičnimi žogicami, mehko posteljo za umiritev, vodno fontano z mehurčki, ki spreminja barve in projektor, na katerem se izmenjujejo slike. V sobi je tudi veliko drugih pripomočkov za sprostitev in lažjo koncentracijo otrok s posebnimi potrebami.

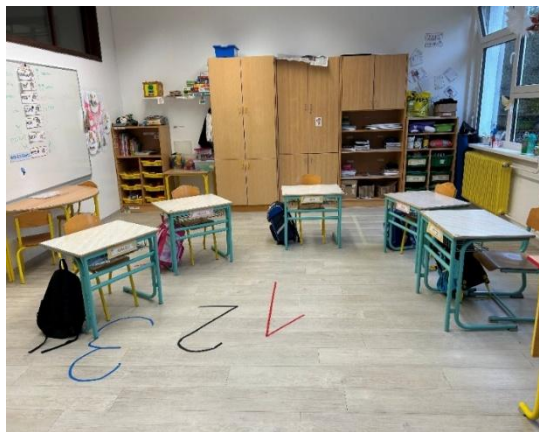

Slika 7: Bazen z žogicami, vodna postelja in vodna fontana z mehurčki. (Recek, 2025)

Slika 8: Projektor s slikami in pripomočki za sprostitvev ter umiritev. (Recek, 2025)

Otroci z avtizmom lahko obiskujejo prilagojen program nižjega izobrazbenega standarda. Ogledali sva si eno izmed učilnic, ki jo obiskujejo učenci 1. in 2. razreda NIS .Učilnica je bila prijetno majhna. V njej je manjše število učencev (pet učencev). Na tabli sva zopet opazili strukturni urnik, ki učencem pomaga pri razporeditvi dnevnih aktivnosti.

Slika 9: Učilnica 1. in 2. razreda NIS. (Recek, 2025)

Na hodniku naju je presenetila boksarska vreča. Razložili so nama, da jim to pomaga, da sprostijo napetosti, ko so jezni.

Slika 10: Boksarska vreča in učilnica otrok s PP na OŠ IV Murska Sobota. (Recek, 2025)

Otroci z avtizmom lahko, glede na njihovo stopnjo motnje, oviranosti in primanjkljajev, obiskujejo tudi posebni program vzgoje in izobraževanja. V tej učilnici se otroci učijo za eno večjo mizo ali na tleh, kjer imajo blazine (slika 10).

Hospitacija 3: Center za sluh in govor Maribor, prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom

V torek, 11. 2. 2025, sva obiskali Center za sluh in govor Maribor. Ogledali sva si pouk v 2. razredu oddelka otrok z avtizmom. Oddelek izvaja prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom. To pomeni, da izvajajo prilagojene metode in oblike dela, učenci pa morajo dosegati enake standarde znanja kot v redni osnovni šoli.

Slika 11: Učilnica oddelka otrok z avtizmom. (Recek, 2025)

Razred obiskujejo štiri učenci, poučujeta pa dve učiteljici istočasno. Tudi v tem razredu je bil velik poudarek na strukturiranem poučevanju po metodi TEACCH. Prva ura je bila slovenščina, pri kateri so prebrali knjigo *Moja usta so vulkan*. Knjiga je prilagojena poučevanju otrok z avtizmom. To pomeni, da je v knjigi veliko slik in simbolov, ki so otrokom z avtizmom lažje razumljivi. Eden od učencev je tekoče prebral knjigo, vendar z nami ni vzpostavil očesnega stika, kar je značilno za otroke z avtizmom. Po končani uri je sledila igra za sprostitev.

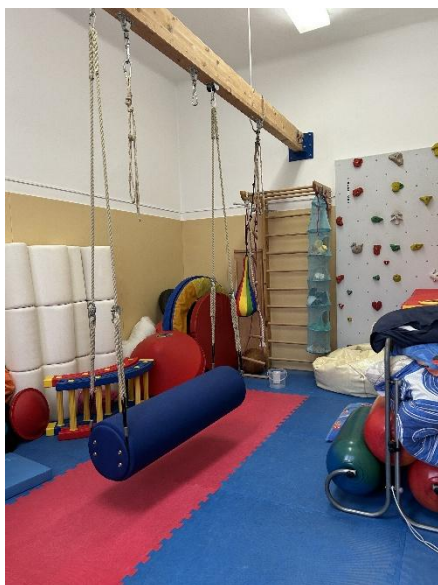
V nadaljevanju sva si ogledali vrtec otrok s posebnimi potrebami. Presenetilo naju je veliko ogledal, ki se nahajajo skoraj v vsaki igralnici. Razložili so nama, da so namenjena gibalnim dejavnostim med poukom. Na ta način se otroci lažje opazujejo.

Ogledali sva si zdravstveni del ustanove, ki nama ga je razkazala in predstavila terapevtka senzorne integracije. V prostorih Centra za sluh in govor Maribor je bila pred leti bolnišnica, kar se vidi pri velikosti učilnic, ki so prej bile ambulante in bolniške sobe.

Ogledali sva si logopedsko ambulanto ter sobo za terapije in senzorno integracijo. Soba je opremljena z različnimi pripomočki (gugalnica, blazine različnih oblik, žoge, ravnotežnostne blazine, vozički, manjša plezalna stena in igrače).

Terapevtka senzorne integracije nama je razložila potek terapij z otroki z avtizmom. Povedala je, da je zelo pomembno, da je pri terapiji prisoten vsaj eden od skrbnikov, saj je tudi doma potrebno izvajati vaje, ki so bile pokazane na terapiji. Samo tako lahko pridejo do napredka.

Možne so tudi skupne terapije (več otrok) in terapije na domu. Ogledali sva si posnetek terapije in dobili še razlago aktivnosti.

Slika 12: Soba za senzorno integracijo. (Recek, 2025)

Hospitacija 4: Osnovna šola III Murska Sobota, redni osnovnošolski program

V sredo, 12. 2. 2025, sva obiskali 1. razred Osnovne šole III Murska Sobota. V ta oddelek je vključen otrok z avtizmom.

Ob najinem prihodu so učenci ravno prišli iz jedilnice in se pripravili na pouk slovenščine. Opazili sva, da se hoja enega izmed otrok razlikuje od hoje ostalih. Hitreje je hodil in tudi poskakoval. Učiteljica nama je povedala, da je na začetku šolskega leta imel učenec težave pri spremembi prostora, še posebej pri odhodu v telovadnico. To je še posebej vplivalo na pouk športa. Pri tem se je pokazala težava otrok z avtizmom ob spremembi prostora.

Razen prej omenjene hoje nisva opazili, da bi se kakorkoli razlikoval od ostalih učencev. Po bolj natančnem opazovanju sva videli, da je večino časa pogled zadrževal na zvezku, delal je počasneje in natančno. Zvezek ima zelo urejen. Njegove risbe izkazujejo nadarjenost na likovnem področju.

4. ZAKLJUČEK

Otroci z avtizmom so del naše družbe. Vsak od nas jih sprejema na svoj način. Tako kot smo si med seboj različni otroci večinske oz. polnočuteče populacije, so si med seboj različni tudi otroci z avtizmom. Njihovi primanjkljaji in posebnosti se pri vsakem izražajo na drugačen način, kar nam dokazujejo v tej nalogi zbrani intervjuji ter najina opažanja.

Ob pomoči strokovne literature in drugih virov ugotavljava, da se svet otrok z avtizmom ter njihov način življenja zdita povsem drugačna od našega. Na drugi strani pa se naš svet zdi njim drugačen in nejasen. Tekom raziskovalnega dela sva se naučili, kako pomembno je sprejemati drugačnost.

Na podlagi intervjujev s strokovnjaki, ki se ukvarjajo z učenci z avtizmom, opažava, da je vedno več primerov otrok z avtizmom. Trdiva, da je le vprašanje časa, kdaj se bomo v vsakem razredu večinske osnovne šole srečali z vsaj enim primerom učenca z avtizmom. Ugotavljava, da ne obstaja natančna baza podatkov, ki bi kazala, koliko otrok z diagnozo avtizma obstaja v Sloveniji. Strokovnjaki, s katerimi sva opravili intervjuje, opažajo, da je takih otrok vsako leto več. To potrjuje tudi dejstvo o prostorski stiski zavodov in centrov, kamor so otroci vključeni. Kot primer sva navedli dislocirano enoto CSG Maribor, enota Murska Sobota.

Z izvedbo ankete sva spoznali, kakšne predsodke imajo sedmošolci in devetošolci rednih osnovnih šol Pomurja do avtizma. Kot izhaja iz odgovorov v anketnem vprašalniku, se je z otrokom z avtizmom srečala že več kot polovica učencev. Iz tega izhaja dejstvo, da anketiranci vsaj do določene meje prepoznavajo avtizem in so opremljeni z informacijami o tej motnji. Samo 14 % anketiranih je bilo v družbi otroka z avtizmom prijetno, kar 43 % se jih ni počutilo prijetno. Rezultati odražajo, da imajo učenci nekakšen zadržek ali morda celo predsodek do teh oseb. Glede na rezultate ankete je kar 68 % anketirancev pripravljenih pomagati otroku z avtizmom pri učenju. Le 30 % je takih, ki bi ga spremljali na prireditvah. Na podlagi teh podatkov ugotavljava, da so učenci z avtizmom v večinskih osnovnih šolah dobro vključeni, manj pa so jih njihovi vrstniki pripravljeni enakovredno vključiti v svoje družabno življenje, čemur najbolj botruje njihova senzorna občutljivost in temu pripadajoče družbi nerazumljivo ter nesprejemljivo vedenje.

Meniva, da je možno najino raziskovalno nalogo še nadgraditi. Zagotovo bi bilo zanimivo videti, ali se razlikuje sprejetost otrok z avtizmom med učenci mestnih in podeželskih osnovnih šol v Pomurju. Nadalje bi lahko sprejetost teh otrok raziskovali na vseh večinskih osnovnih šolah v Sloveniji.

Zavedava se, da uvajanje sprememb v družbi, kamor štejemo tudi šolsko okolje, zahteva svoj čas. A tudi z manjšimi spremembami in prilagoditvami lahko dosežemo velike učinke. V kolikor v Sloveniji želimo uspešno inkluzijo, je smiselno vpeljati v naš šolski sistem določene spremembe in spremljati, kako bi se obnesle v praksi. Po vzoru šol, ki sva jih obiskali, predlagava, da se delijo primeri dobrih praks na večinske šole. V slednje bi bilo po najinem mnenju smiselno uvesti uporabo sistema strukture po vzoru Teacch metode, ki učencem omogoča, da lažje sledijo pouku. Zagovarjava stališče, da kar pomaga otrokom z avtizmom, gotovo koristi tudi polnočutečim posameznikom.

Vse zastavljene cilje v raziskovalni nalogi sva uresničili. Pri najinem raziskovanju sva se opremili z novimi znanji in veščinami, ki nama bodo zagotovo prišli prav na nadaljnji poti izobraževanja.

Najino pisanje zaključujeva z željo, da bi vsi učenci z avtizmom bili prepoznani in deležni prave podpore. Predvsem si želiva, da bi se družba naučila sprejemati njihovo drugačnost in v njih ne bi videli zgolj drugačnosti, ampak predvsem njihove sposobnosti. Če bo prebiranje najine raziskovalne naloge k temu pripomoglo, sva zagotovo dosegli glavni namen dela.

5. VIRI IN LITERATURA

KNJIGE

- Ganna Mahmoud, D., Tawitian, E., Zupančič, M. (2024). *Jaz, midva, mi 7*. Samostojni delovni zvezek za domovinsko in državljansko kulturo etiko v 7. razredu osnovne šole. Rokus Klett.
- Marinič, I. (2024). Programi osnovnošolskega izobraževanja. V K. Bratuš Albreht (ur.). *Priročnik za delo z osebami z avtizmom od predšolske vzgoje do zaposlitve* (str. 102–103). Zveza nevladnih organizacij za avtizem Slovenije.
- Opara, B. (2012). Šola za vse – pravična šola. V D. Hozjan, M. Strle (ur.). *Inkluzija v sodobni šoli* (str. 67–82). Univerzitetna založba Annales.
- Rogič Ožek, S., Werdonig, A., Stres Kaučič, K., Turk Haskič, A., Maček, J. (2015). Otroci z avtističnimi motnjami. V N. Vovk-Ornik (ur.), *Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir in motenj otrok s posebnimi potrebami* (str. 36–39). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Rogič Ožek, S., Cesar, M., Jekovec Prešern, E., Ponebšek, K., Štefanec, M., Turk Haskič, A. (2019). *Dopolnitev navodil za izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za devetletno osnovno šolo. Navodila za delo z učenci z avtističnimi motnjami*. Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Schmidt, M. (2001). *Socialna integracija otrok s posebnimi potrebami v osnovni šoli*. Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- Werdonig, A. (2017). *Značilnosti oseb z motnjo avtističnega spektra*. Center za sluh in govor Maribor, interno gradivo.

SPLETNI VIRI:

Kaj je avtizem (b. d.). Svetovalnica za avtizem <https://www.avtizem.net/kaj-je-avtizem>

Pojavnost avtizma (b. d.). Zveza za avtizem? <https://www.zveza-avtizem.eu/o-avtizmu/>

Predsodek (2025). V Slovar slovenskega knjižnega jezika (2. dopolnjena in deloma prenovljena izd.) https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=*predsodek

Rižnar, N. (7. 4. 2024). Predsodki in stereotipi so še vedno zakoreninjeni v nas. <https://radiomaribor.rtvsl.si/clanek/zgodbe/audio-predsodki-in-stereotipi-o-avtistih-so-se-veaedno-zakoreninjeni-v-nas/704163>

Splošno o avtizmu (b. d.). Zveza za avtizem. <https://www.zveza-avtizem.eu/o-avtizmu/>

Stereotip (2025). V Slovar slovenskega knjižnega jezika (2. dopolnjena in deloma prenovljena izd.). https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=*stereotip

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. (ZUOPP-1). (2011). *Uradni list RS*, št. 58/11, 40/12 – ZUJF, 90/12, 41/17- ZOPOPP. <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5896>, pridobljeno: 27. 11. 2024.

FOTOGRAFIJE

Recek, J. (2025) - Fotografije so nastale tekom raziskovalnega dela in so last avtoric naloge.

6. PRILOGE

6.1 Priloga 1: Anketni vprašalnik

Sva Jerca Recek in Tia Lülük, učenki Osnovne šole III Murska Sobota. Pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom »Sprejetost otrok z avtizmom med sedmošolci in devetošolci osnovnih šol Pomurja«.

V nalogi se posvečava prepoznavanju otrok z avtizmom in raziskovanju sprejetosti otrok z avtizmom v pomurskih šolah. Prosiva vas, da si vzamete nekaj časa in rešite anketo, s katero bova pridobili potrebne rezultate.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujeva.

Q1 - Označi, kdo so po tvojem mnenju učenci s posebnimi potrebami.

Možnih je več odgovorov.

- Učenci, ki so na vozičku oz. se težje gibljejo.
- Učenci, ki slabo ali skoraj nič ne vidijo.
- Učenci, ki slabše slišijo.
- Učenci, ki so pogosto bolni.
- Učenci, ki se težje učijo oz. si težje zapomnijo.
- Učenci, ki imajo slabe ocene.
- Učenci, ki govorijo manj razumljivo.
- Učenci z avtizmom.
- Učenci z motnjo v duševnem razvoju.
- Učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Q2 - V najini raziskovalni nalogi želiva raziskati drugačnost učencev z avtizmom. Vprašanja v nadaljevanju bodo namenjena področju avtizma.

Ali si se že kdaj srečal s takim učencem?

- Da
- Ne

Q3 - Če si na zgornje vprašanje odgovoril z DA, potem odgovori tudi na to vprašanje.

Kako si se počutil v njegovi družbi?

- Bilo mi je neprijetno.
- Bilo mi je prijetno.
- Bilo mi je zanimivo.

Q4 - Kaj je po tvojem mnenju značilno za učence z avtizmom?

Možnih je več odgovorov.

- Nimajo prijateljev.
- Se težko učijo.
- Ponavljajoče se gibanje (se ziba, vrti, spušča glasove).
- Moti jih hrup.
- Si želijo dotikov.
- Ne marajo dotikov.
- Radi gledajo predmete, ki se vrtijo ali svetijo.
- So dobri v matematiki, računalništvu ali tujem jeziku.
- Ko se pogovarjajo, te ne gledajo v oči.

Q5 - Si učencu z avtizmom pripravljen pomagati pri:

- učenju?
- pripravi projekta?
- spremljanju prireditve?
- vsakdanjih opravilih?

Možnih je več odgovorov.

Q6 – Starost: _____.**Q7 – Spol:**

- deček,
- deklica.

Q8 - V kateri razred hodiš?

- V 7. razred.
- V 9. razred.

6.2 Priloga 2: Intervju s strokovno delavko Vando Radović, zaposleno v oddelku gluhih in naglušnih, otrok z govorno-jezikovnimi motnjami in otrok z avtizmom

Sva Jerca Recek in Tia Lülük, učenki Osnovne šole III Murska Sobota. Pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom »Sprejetost otrok z avtizmom med sedmošolci in devetošolci osnovnih šol Pomurja«.

V raziskovalni nalogi se posvečava prepoznavanju otrok z avtizmom in raziskovanju sprejetosti otrok z avtizmom v pomurskih šolah. Kot strokovno delavko v izobraževanju otrok z avtizmom vas prosiva, da nama odgovorite na nekaj vprašanj in na ta način pomagate pri najinem raziskovanju.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujema.

1. Kje ste zaposleni in na katerem delovnem mestu delate?

Zaposlena sem na Centru za sluh in govor Maribor, enota Murska Sobota. Sem učiteljica v 1. razredu in svetovalna delavka.

2. Kdo se vključuje v programe, ki jih izvaja Center za sluh in govor Maribor?

V programe so vključeni gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami in otroci z avtizmom.

3. Na OŠ III MS imate svojo enoto. Zakaj je prišlo do tega?

Zaradi prostorske stiske v Mariboru je Ministrstvo za šolstvo Republike Slovenije predlagalo, da se naj za otroke iz okolice Murske Sobote oziroma Pomurja uredi šolanje v bližini njihovega doma. Tako smo začasno nameščeni v prostore vajine šole.

4. Zakaj ste se odločili za ta poklic?

V času svojega študija sem ogromno sodelovala s CSGM in slučajno se mi je odprla možnost za zaposlitev.

5. Kaj vas pri vašem delu najbolj veseli?

Delo z otroki, ki so raznoliki in stalni profesionalni razvoj.

6. Kakšna je potrebna izobrazba za opravljanje vašega poklica?

V naši vzgojno-izobraževalni ustanovi je lahko zaposlen:

- diplomirani vzgojitelj z ustrezno specialno-pedagoško dokvalifikacijo;
- diplomirani profesor razrednega pouka z ustrezno specialno-pedagoško dokvalifikacijo;
- specialni pedagog, logoped in inkluzivni pedagog.

7. Kako vi vidite otroke z avtizmom? V čem so si podobni in v čem se najbolj razlikujejo?

Vsak otrok je individuum zase. Pri otrocih z avtizmom gre za razvojno motnjo, ki se izraža s težavami na področju socialne interakcije, socialne komunikacije in imaginacije ter fleksibilnosti mišljenja. Nekateri so delno opremljeni s strategijami, znanji in spretnostmi, nekateri še ne.

8. Ste se ob delu z otroki z avtizmom naučili kaj novega?

Naučila sem se veliko novega, kar je v svetu priznano glede obravnave in poučevanja otrok z avtizmom. Predvsem gre za metode in principe dela z njimi.

9. Kaj po vaših izkušnjah otroci z avtizmom najbolj potrebujejo?

Želijo si predvsem, da jih okolica razume in sprejema; da jih razumejo strokovni delavci, ki prihajajo v stik z njimi.

10. Kako izgleda vaš delavnik? Kako izgleda dnevna rutina v oddelku?

Pri delu v prilagojenem programu uporabljamo nekatere principe metod ABE, TEACCH-a, PECS-a, senzorne integracije in funkcionalnega učenja. Pomembne so tudi prilagoditve pri skrbi zase.

11. Ali so otroci z avtizmom deležni kakšnih posebnih obravnav in terapij?

Na matični enoti v Mariboru so deležni delovnega terapevta, fizioterapevta, psihologa, logopeda, specialnega pedagoga. Vse je odvisno od tega, kaj otroku pripada po odločbi.

12. Ali menite, da so otroci z avtizmom pravilno vključeni in sprejeti v slovenski učni prostor?

Kljub temu da so odgovorni v državi poskrbeli za zakonske podlage, s katerimi se uresničijo potrebe otrok z avtizmom, se zavedam, da en Strokovni center za avtizem ne more poskrbeti za vse potrebe na področju avtizma. Velika težava je v pomankanju strokovnega kadra.

13. Kako otroke z avtizmom po vaših izkušnjah sprejema okolica?

Bolje je kot pred desetletjem, ko so se začeli intenzivno vključevati v vzgojno izobraževalni program.

14. Ker se ukvarjate s takšnim delom, imate verjetno tudi stike s starši. Zanima naju, kako so starši otrok sprejeli, da ima njihov otrok avtizem?

Delo s starši je potrebno povezovati že v vrtcu in šoli. Moramo upoštevati njihovo prizadetost ob spoznanju teže otrokove motnje. Vključimo jih v obravnavo področij, ki so zanje aktualna. Dajemo konkretna navodila. S starši razvijamo profesionalni odnos, da lažje sprejemajo otroka z avtizmom.

15. Ali obstaja poseben razlog/vzrok, da se otrok rodi z avtizmom?

Nekateri se rodijo z avtizmom, ker je vzrok v genetiki. Najnovejše raziskave na tem področju kažejo, da je genetski vzrok zelo nizek.

16. Kako poteka sodelovanje s starši?

Ob vključitvi seznanimo starše s programom, načinom izvajanja programa ter z nalogami in vlogami članov strokovnega tima. Odnos mora temeljiti na zaupanju in spoštovanju.

17. Je po vaših izkušnjah pojavnost avtizma v zadnjih letih porasla?

Zelo je v porastu. Vsako leto je več diagnosticiranih otrok z avtizmom.

18. Bi kaj spremenili na področju šolstva, zdravstva in sociale glede skrbi za otroke s posebnimi potrebami?

Na fakultetah bi morali študenti imeti več prakse, da spoznajo delo z otroki, ki imajo posebne potrebe. Kljub dvajsetletnim izkušnjam smo šele na začetku poti. V Sloveniji nas čaka še veliko dela na vseh področjih (šolstva, zdravstva in sociale), da bomo učinkovito izvajali prepoznavanje ter obravnavo otrok z avtizmom. Usposobiti je potrebno strokovne delavce na vseh teh področjih in se prilagoditi otrokovim potrebam ter ustvariti pogoje za zaposlovanje te skupine oseb s posebnimi potrebami.

Hvala vam za vaš čas in odgovore.

Jerca in Tia

6.3 Priloga 3: Intervju z Valentino Golob, dr. med., spec. ped., zaposlene v Razvojni ambulanti Splošne bolnišnice Murska Sobota in Razvojnem centru Papilio

Sva Jerca Recek in Tia Lülük, učenki Osnovne šole III Murska Sobota. Pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom »Sprejetost otrok z avtizmom med sedmošolci in devetošolci osnovnih šol Pomurja«.

V raziskovalni nalogi se posvečava prepoznavanju otrok z avtizmom in raziskovanju sprejetosti otrok z avtizmom v pomurskih šolah. Kot strokovno delavko v izobraževanju otrok z avtizmom vas prosiva, da nama odgovorite na nekaj vprašanj in na ta način pomagata pri najinem raziskovanju.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujema.

1. Kot pediaterinja se v Razvojni ambulanti srečujete z otroki z avtizmom. Zanima naju, kdaj in na kakšen način pediater ugotovi, da otrok ni nevrotičen oz. odstopa v razvoju?

Pri vsakem otroku se v sklopu razvojnega pregleda klinično preveri celosten razvoj. To pomeni, da se pogleda, kako otrok sledi razvoju na določenem razvojnem področju.

Najlažje in najbolj sistematično se to lahko opravi s pomočjo Denver II testa. To je nacionalni standardiziran presejalni test, ki se ga lahko opravi kadarkoli pri vsakem otroku do 5. leta starosti.

Lahko pa pediater opravi razvojno nevrološki pregled, kjer po svojem lastnem sistemu pregleda vsa posamezna področja s svojim znanjem razvojne nevrologije.

Na podlagi tega pregleda se vidi, ali otrok odstopa na katerem od razvojnih področij: gibalno (groba in fina motorika), govorno-jezikovno, področje socializacije in igre, čustveno oziroma psihološko. Opazuje se tudi vedenje in senzorno področje.

Otrok z avtizmom tipično odstopa na govorno-jezikovnem področju. Temu so vedno pridruženi tudi odstopi na področju socializacije in igre. Pogosto opazimo tudi odstop na čustvenem, vedenjskem in senzornem področju.

2. Na kakšen način se kaže drugačnost otrok z avtizmom od ostalih otrok v populaciji?

Otroci z avtizmom se največkrat ne vključujejo v socialne interakcije vrstnikov kot drugi otroci. To pomeni, da jih v vrtcu ne zanima igra drugih otrok, se ne želijo igrati z drugimi, igrajo se samo z določenimi igračami, raje sami kot v skupini, ne upoštevajo želja in pravil, ki veljajo za skupinske igre ipd. V šolskem obdobju se raje držijo zase, ne razumejo hecanja ali sproščenega druženja z vrstniki, težko se vključijo v skupinske dejavnosti, ne želijo delati skupinskih nalog, ne razumejo drugačnih mnenj ipd.

Kažejo posebnosti v komunikaciji in govoru. V obdobju vrtca največkrat pozneje ali slabše govorijo kot vrstniki, pogosto sploh ne govorijo, redkeje gledajo v oči ali sploh ne vzpostavljajo očesnega kontakta, lahko govorijo svoje besed, uporabljajo svoj jezik, lahko govorijo tujke, čeprav pogosto ne vedo, kaj pomenijo. Lahko komunicirajo samo s telesom, kar pomeni, da vlečejo za roko, kažejo želje z rokami ipd., nekateri pa sploh ne komunicirajo in se ne odzivajo, če se jih pokliče po imenu ali se ne odzovejo, če se jim postavi vprašanje. V šolskem obdobju se prav tako kažejo primanjkljaji na govorno-jezikovnem področju v obliki popačenega govora. To pomeni, da imajo specifičen način govorjenja (monotona govorica, govorijo kot profesorji, govorijo tudi v tujem jeziku, čeprav se ga sicer ne učijo) ali govorijo zelo malo s kratkimi stavki. Na vprašanja lahko odgovarjajo ali pa tudi ne. Ne razumejo »čveka« in se ne vključujejo v vsakodnevne govorice. Vljudnostni govor (pozdravi, zahvale, ipd.) jim je tuj, morda ga ne znajo uporabljati. Nekateri ne govorijo in zato komunicirajo s pripomočki (tablični računalnik, sličice, telefon, ipd.), ki govorijo namesto njih.

Nadalje se kažejo posebnosti v vedenju in čustvovanju. Pravimo, da imajo specifična vedenja in ozko umerjene interese. To pomeni, da se v vrtcu radi zamotijo samo z določenimi stvarmi in bi počeli ves čas samo to določeno stvar, drugo jih ne zanima. Npr. bi ves čas na svoj način vozili vlak, ne avtomobila, ne traktorja, ampak samo vlak in točno na določen način. Pri drugih igrah in nalogah ne želijo sodelovati, ker jih ne zanimajo. Pogosto pri teh otrocih prihaja do čustvenih in vedenjskih »izbruhov«, saj ne znajo razložiti in razumeti, kaj se dogaja znotraj njih, ne znajo povedati, kaj in kako čutijo. V teh primerih lahko pričnejo kričati, močno jokati, metati po tleh, grizti ipd. Pogosto to izgleda kot trma ali neubogljivost, v resnici pa ne znajo in ne zmorejo predelati znotraj sebe vseh zunanjih dražljajev, ki so jim izpostavljeni. Pogosto so ti otroci tudi senzorno občutljivejši, to pomeni, da zunanje dražljaje na svojih čutilih (voh, okus, dotik, sluh, vid) močnejše zaznavajo kot ostali otroci. Zato so ti vedenjski izbruhi lahko povzročeni z ogromno različnimi dražljaji in je res težko ugotoviti, kaj je otroka tako zelo zmotilo, da je tako burno odreagirala. V šolskem obdobju se kažejo odstopi čustvovanja in vedenja prav tako zelo različno. Šolar je lahko zelo občutljiv na različne čutne dražljaje in to pokaže z nemirom ali agresijo do sebe ali drugih, lahko se umakne vase in se izolira, lahko se zelo nenavadno obnaša v primerjavi z drugimi, lahko ima določene interese, kjer je zelo uspešen, če ima možnost to pokazati. Lahko ima neke svoje potrebe, navade in rituale, ki jih drugi težko razumejo. Nekateri obožujejo urnike in dejavnosti, ki so točno določene vnaprej, ker jim je lažje funkcionirati na ta način, da je vse predvidljivo. V tem primeru so lahko zelo

zmedeni ali frustrirani, če se rutina ali urnik nenadoma spremenita. Težko pokažejo ali ubesedijo svoja čustva, zato pogosto delujejo hladni ali nedostopni, zelo težko tudi razumejo čustva in doživljanja drugih.

3. Ali starši sami opazijo otrokove posebnosti ali jih po večini morate na njih opozoriti vi?

Pri zelo majhnih otrocih starši zelo redko opazijo otrokove posebnosti, še posebej, če je to prvorojeni otrok. Ko otrok raste in se ti odstopi vedno bolj izkazujejo v različnih okoljih, pričnejo starši to opazovati in jih na to prične opozarjati tudi okolica. Tako s starostjo otroka staršem vedno bolj postaja jasno, da otrok odstopa od drugih vrstnikov. Zato je pomembno, da zdravniki in ostali, ki se ukvarjamo z otroki, zelo zgodaj že pričnemo na to opozarjati starše, saj sami ne zmorejo priti do teh opažanj.

4. Kam usmerite starše otrok z avtizmom oziroma kje lahko poiščejo ustrezno obravnavo in pomoč za svoje otroke?

Otroci z avtizmom imajo v Sloveniji v sklopu zdravstva možnost več različnih obravnav.

- Diagnostika avtizma, se pravi pregledi in dodatne preiskave, potekajo v Sloveniji v Ljubljani na Pediatrični kliniki. Tja napoti otroka osebni pediater ali razvojni pediater, da se določi natančna diagnoza.
- V sklopu osnovnega zdravstva se lahko otroci vključijo v lokalno Razvojno ambulanto s centrom za zgodnjo obravnavo. Tam so sprejeti v delovno terapijo, logopedsko obravnavo, psihološko obravnavo in specialno pedagoško obravnavo – odvisno, kaj kdo potrebuje.
- Ko so starejši, v šolskem obdobju, se lahko otroci vključijo v lokalni Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov, če so v ospredju čustvene in vedenjske težave.
- Obstajajo tudi zasebni centri, ki se ukvarjajo z otroki z avtizmom in jih starši z otrokom lahko obiskujejo na lastno željo.

V sklopu šolskega sistema se otrokom nudi tudi pomoč v šoli. Obstajajo točno določeni protokoli, kako otrok dobi tovrstno pomoč, če se starši in otrok s tem strinjajo. To pomoč ima lahko v razredu ali individualno izven razreda, lahko mu pomagajo različni strokovnjaki, odvisno, kaj je za katerega otroka najbolj učinkovito in potrebno.

5. Kaj je zgodnja obravnava in kaj vključuje?

Zgodnja obravnava pomeni, da želimo čim hitreje in čim bolj zgodaj prepoznati otroke, ki odstopajo v razvoju in jim tudi najhitreje pomagati. To je pomembno, ker so v zgodnjih otroških letih možgani najbolj dovzetni za izboljšave. Tako so terapije v prvih letih otrokovega razvoja učinkovitejše, kot če z njimi pričnemo šele v puberteti. Zgodnja obravnava je zaradi pozitivnih učinkov na otrokov razvoj postala zelo pomembna v Sloveniji in se jo spodbuja multidisciplinarno – to pomeni, da se tega zavedajo in k temu težijo različni strokovnjaki, ki se ukvarjajo z razvojem otrok.

Hvala vam za vaš čas in odgovore.

Jerca in Tia

6.4 Priloga 4: Intervju z Nušo Benko, predsednico komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami

Sva Jerca Recek in Tia Lülük, učenki Osnovne šole III Murska Sobota. Pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom »Sprejetost otrok z avtizmom med sedmošolci in devetošolci osnovnih šol Pomurja«.

V raziskovalni nalogi se posvečava prepoznavanju otrok z avtizmom in raziskovanju sprejetosti otrok z avtizmom v pomurskih šolah. Kot strokovno delavko v izobraževanju otrok z avtizmom vas prosiva, da nama odgovorite na nekaj vprašanj in na ta način pomagate pri najinem raziskovanju.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujeva.

1. Koliko let že opravljate delo v komisiji za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami (dalje: otrok s PP)?

Delo predsednice komisije za usmerjanje otrok s PP opravljam osem let.

2. Kako so sestavljene komisije za usmerjanje otrok s PP? Kateri člani sestavljajo komisijo?

Komisija je sestavljena iz treh članov: predsednika komisije in dveh članov. Vedno sta v timu specialni in rehabilitacijski pedagog, specialist pediater in psiholog. Po potrebi se vključujejo tudi socialni pedagog in specialist otroške in mladostniške psihiatrije (glede na potrebe otroka, v kolikor gre za otroka s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ali dolgotrajno bolnega otroka).

3. Kakšna je naloga komisije?

Nalog komisij je več:

- priprava strokovnih poročil,
- pregled zdravstvene dokumentacije,
- priprava strokovnih mnenj,
- po potrebi opravljanje psihološke in defektološke diagnostike,
- urejanje sinteze ugotovitev o otroku,
- usklajevanje in priprava celotnega strokovnega mnenja skladno s predpisi, ki urejajo področje vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami,
- v dogovoru s člani komisije opredelitev otroka v skladu s Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami.

4. Kolikšno je na letni ravni število otrok, ki se v redne in posebne programe pomurskih osnovnih šolah usmerjajo kot otroci z avtizmom?

V Pomurju deluje več komisij, zato podatka glede na letno raven usmeritev otrok z avtizmom nimam.

5. Ali je na podlagi vaših izkušenj več otrok z avtizmom usmerjenih v redni program osnovne šole, program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom ali posebni program vzgoje in izobraževanja?

V kolikor je otrok opredeljen kot otrok z avtističnimi motnjami in nima drugih pridruženih motenj, se ga lahko usmeri v program z enakovrednim izobrazbenim standardom, ki ga za našo regijo izvaja Center za sluh in govor Maribor ali v redni program osnovne šole (v kolikor niso intelektualne sposobnosti otroka bistveno znižane). Pogosto pa imajo otroci z avtizmom pridružene motnje (med njimi je tudi lažja motnja v duševnem razvoju), zato se jih usmerja v programe osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom ali v primeru več pridruženih motenj v posebni program vzgoje in izobraževanja.

6. Kakšne obravnave in prilagoditve so na predlog komisij deležni otroci z avtizmom v rednih osnovnih šolah?

Otrokom komisija pri izdelavi odločbe glede na ugotovitve tima pripravi priporočila za uporabo prilagoditev pouka z različnimi pripomočki. Za vsakega otroka se posebej določi, kakšnih prilagoditev je lahko deležen. Učenci z avtizmom so tako lahko deležni:

- uporabe slikovnih in avdiovizualnih gradiv,
- uporabe sistema nadomestne komunikacije,
- uporabe vizualnih pripomočkov,
- uporabe fotoaparata, video kamere, računalnika, projektorja, kakovostne avdio naprave in drugo,
- uporabe didaktičnih pripomočkov za komunikacijo,
- uporabe različnih senzornih pripomočkov,
- uporabe pripomočkov za časovno orientacijo,
- uporabe prilagojenih pisal, gumijastih nastavkov,
- uporabe zvezkov s prilagojenim črtovjem,
- uporabe podpornih/prilagojenih pripomočkov in učnih gradiv,
- prilagoditve prostora, pripomočkov in opreme senzornim posebnostim,
- prilagajanje sedežnega reda.

Hvala vam za vaš čas in odgovore.

Jerca in Tia

6.5 Priloga 5: Intervju z logopedinjo Marijo Meolic, zaposleno na Centru za sluh in govor Maribor

Sva Jerca Recek in Tia Lülük, učenki Osnovne šole III Murska Sobota. Pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom »Sprejetost otrok z avtizmom med sedmošolci in devetošolci osnovnih šol Pomurja«.

V raziskovalni nalogi se posvečava prepoznavanju otrok z avtizmom in raziskovanju sprejetosti otrok z avtizmom v pomurskih šolah. Kot strokovno delavko v izobraževanju otrok z avtizmom vas prosiva, da nama odgovorite na nekaj vprašanj in na ta način pomagate pri najinem raziskovanju.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujeva.

1. Kje ste zaposleni in na katerem delovnem mestu delate? Koliko let izkušenj imate v svojem poklicu?

Zaposlena sem na Centru za sluh in govor Maribor, in sicer že petdeset let na delovnem mestu logopedinje.

2. Kdo se vključuje v logopedске obravnave, ki jih izvaja Center za sluh in govor Maribor?

V obravnavo so vključeni otroci, ki so zgodaj rojeni (nedonošenčki), otroci z različnimi sindromi, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami in otroci z izgubo ali poškodbo sluha ter avtisti.

3. Kdo otroke z avtizmom usmeri na obravnavo v logopedsko ambulanto?

Usmerijo jih razvojne ambulante.

4. Se metode dela z osebami z avtizmom razlikujejo od metod dela z ostalo populacijo?

Ja, metode se zelo razlikujejo.

5. Kako pogosto so otroci z avtizmom deležni logopedске obravnave in kje se ta izvaja?

Odvisno je od tega, kje je otrok z avtizmom obravnavan; ponavadi poteka terapija enkrat tedensko. Če je obravnavan v privatni ambulanti, je to lahko tudi dvakrat tedensko. Starši se preko društev poslužujejo tudi obravnav izven kraja bivanja.

6. Na kakšen način se določi, katero vrsto poučevanja/metod potrebuje posamezni otrok z avtizmom?

To je odvisno od vsakega avtista posebej.

7. Je po vaših izkušnjah število otrok z avtizmom v zadnjem desetletju poraslo?

Podatkov o tem nimam. Verjetno bi jih lahko podala komisija za usmerjanje.

8. Kakšna naj bo komunikacija z otrokom z avtizmom? Obstajajo kakšni napotki ali pravila komuniciranja, za katera je dobro, da jih tudi mi poznamo/vsi poznamo?

Potrebno je poznati govorni razvoj otroka in na njem graditi govor. Pri avtistu, kjer govorni razvoj ne gre, se je potrebno posluževati drugih pristopov.

9. Ali je potrebno tudi starše naučiti pravil/metod komuniciranja z njihovim otrokom?

Večina staršev otrok z avtizmom je preko društev dobro obveščeni, kako otroka vpeljati v svet govora s pomočjo različnih pristopov. Pri nekaterih avtistih pa se govor ne bo nikoli razvil.

Hvala vam za vaš čas in odgovore.

Jerca in Tia